

Az argumentumok precedenciaelvű realizálódása¹

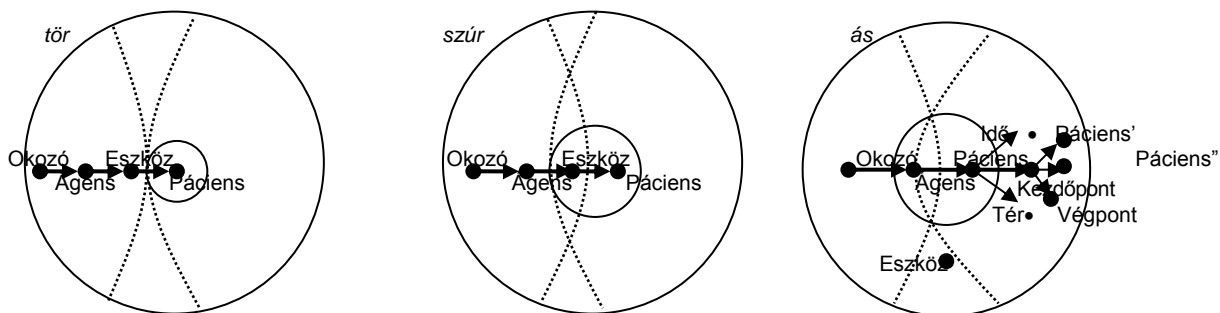
Absztrakt

Alberti Gábor

Alberti (pl. 1997, 2006) vonzatelmélete azt erősíti meg, hogy az igei argumentumstruktúrák morfoszintaktikai realizálódása nem valamilyen jelentéstényező *szabály alapú* leképeződéseként írható le, hanem inkább a *precedenciaelv* érvényesül.

Kidolgozható-e például olyan szabályrendszer, ami az egyes tematikus szerepeket (pl. Komlósy 1992) esetragokra képezi le, vagy (környezetfüggővé finomítva az elvárásokat) szereptársulások rendszereit képezi le esetkeret-rendszerekre? A *tör* és a *szúr* lehetséges vonzatszerkezeteinek alábbi összevetése nemleges választ sugall (ld. 1., 3., 5. sor): másképpen működik ez a két ige a vizsgált tekintetben. Az *ás* ige pedig nyilván egy harmadik „működési stratégiát” követ (ld. 2. sor), ugyanis az *ásás* eszköze például nem jelenhet meg alanyként a vonzatszerkezet-családban (**Ez a kiváló ásó még mélyebb gödröt is ásna.*).

<i>tör</i>	CENTRÁLIS ESETKERET	<i>szúr</i>
1. Betört egy ablak.	⟨Páciens⟩	–
2. Ez a kalapács még vastagabb ablakot is betörne.	⟨Eszköz, Páciens⟩	Egy szög megszurta a kezemet.
3. –	⟨Ágens, Eszköz⟩	Péter beleszúrta egy szöget az abroncsba.
4. Péter betörte az ablakot egy kalapáccsal.	⟨Ágens, Páciens⟩	Péter kiszúrta az abroncsot egy szöggel.
5. –	⟨Okozó, Eszköz⟩	Mari beleszúrattott egy szöget az abroncsba.
6. Mari betörte az ablakot (P-rel / 1k-csal).	⟨Okozó, Páciens⟩	Mari kiszúratta az abroncsot (P-rel / 1sz-gel).
7. –	⟨Okozó, Ágens⟩	–

Alberti (1997, 2006) megközelítésének precedenciaelvűsége abban áll, hogy egy ige vonzatszerkezet-családjának néhány elemét olyan *tanítóhalmazként* használja fel, ami alapján az iménti ábrák szemléltette módon megjeleníthető *polarításos hatáslánccsaládokat* lehet felállítani; ez alapján aztán meg lehet jósolni, hogy milyen további vonzatszerkezet-változatok vannak a családban, és milyenek nem.

¹ A szerző részvételét a konferencián a következő projekt támogatja: TÁMOP-4.2.1.B-10/2/KONV/2010/ KONV-2010-0002 (A Dél-dunántúli régió egyetemi versenyképességének fejlesztése).

Irodalom

Alberti, Gábor (1997) *Argument Selection*, Peter Lang, Frankfurt am Main.

Alberti Gábor (2006) A szóképzéssel együtt járó vonzatszerkezet-változások rendszere, *Nyelvtudományi Közlemények* 103. szám, 75–105.

Komlósy András (1992) Régensek és vonzatok, in Kiefer szerk. *Strukturális magyar nyelvtan I. Mondattan*, Akadémiai Kiadó, Bp., 299–527.

